



REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT

V. IZVJEŠĆE
O PODUZETIM AKTIVNOSTIMA U SVEZI NEZAKONITOG RADA I
ZAPOŠLJAVANJA MALODOBNIKA (ZA RAZDOBLJE 01. LISTOPADA 2007. DO
31. OŽUJKA 2008.)

1. UVOD

Točkom 2. Zaključka Vlade Republike Hrvatske, Klasa: 552-01/05-02/06, Urbroj: 5030108-05-3 od 06. listopada 2005. godine, ovo tijelo državne uprave je zaduženo da pojača nadzor s ciljem otkrivanja nezakonitog rada i zapošljavanja malodobnika i da svakih 6 mjeseci dostavlja Vladi Republike Hrvatske izvješće o poduzetim nadzorima.

2. PODRUČJE RADNIH ODNOSA

U petom izvještajnom razdoblju, koje obuhvaća razdoblje od 01. listopada 2007. godine do 31. ožujka 2008. godine inspektori rada za radne odnose svih područnih jedinica Državnog inspektorata postupajući u okviru svoje nadležnosti, u 24 nadzora otkrili su ukupno 81 povredu prekršajno sankcioniranih odredaba Zakona o radu («Narodne novine» br. 137/04 – pročišćeni tekst i 68/05. – Odluka US RH, nastavno: ZR), Zakona o Državnom inspektoratu («Narodne novine» br. 76/99., 96/03., 151/03., 160/04., 174/04., 33/05., 48/05., 129/05., 140/05., 138/06., 68/07. i 79/07., nastavno: ZDI), Zakona o strancima („Narodne novine“ br. 109/03 i 182/04), Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ br. 102/98., 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03., 30/04., 177/04., 92/05., 79/07. i 35/08, nastavno: ZMO) i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ br. 85/06., 105/06., 118/06., 77/07. i 35/08., nastavno: ZOZO), koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika. Inspeksijski nadzori obavljani su kod poslodavaca koji obavljaju djelatnost ugostiteljstva, turizma, trgovine, industrije (pekare), u graditeljstvu, u filmskoj i video djelatnosti, u kazališnoj djelatnosti, te u komunalnim djelatnostima. Malodobnici u odnosu na koje su utvrđena nezakonita postupanja poslodavaca su radili na poslovima: konobara i pomoćnih konobara (6 malodobnika i 12 malodobnica), kuhara i pomoćnih kuhara (1 malodobnik i 2 malodobnice), pekara i pomoćnih pekara (3 malodobnika), prodaje pekarskih proizvoda (1 malodobnica), građevinskih i pomoćnih građevinskih radnika (3 malodobnika), sakupljanja boca (2 malodobnika), u proizvodnji alkoholnih pića (1 malodobnik), naplate parkiranja (3 malodobnika), reklamiranja posuđa (1 malodobnik), te po jedna malodobnica na poslovima sobarice, frizerke, prodaje ulaznica, kuhinjske radnice.

Vežano uz provedbu odredbe čl. 21. st. 2. ZR-a, kojom je utvrđeno da osoba mlađa od 15 godina smije iznimno, uz prethodno odobrenje inspektora rada, uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, čudorednost, školovanje ili razvoj, s time da sukladno čl. 21. st. 3. ZR-a zahtjev za odobrenje inspektoratu rada podnosi

zakonski zastupnik malodobne osobe, izvješćujemo Vas da su u navedenom razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili i 71 zahtjev zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju različitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i dr. Postupajući u okviru svoje nadležnosti po navedenim zahtjevima inspektori rada su dali odobrenje za sudjelovanje 69 malodobnika mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima neposrednim opažanjem, temeljem iskaza zatečenih malodobnika, njihovih zakonskih zastupnika (roditelja), drugih zatečenih radnika i predstavnika poslodavaca, uvidom u radno-pravnu dokumentaciju radnika, evidencije o zaposlenim radnicima i drugu poslovnu dokumentaciju, inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje da su počinjene slijedeće nezakonitosti:

1. da je jedan poslodavac s malodobnom osobom sklopio ugovor o radu na određeno vrijeme u slučaju koji nije predviđen zakonom ili kolektivnim ugovorom, što je protivno čl. 15. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 3. i st. 2. i 3. ZR-a,
2. da su različiti poslodavci (njih desetero) zaposlili malodobne osobe (ukupno dvadeset jednu), bez pisanih odobrenja njihovih zakonskih zastupnika, što je protivno čl. 22. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
3. da su četiri poslodavaca malodobnim radnicima (ukupno četvero) uskratilo pravo na tjedni odmor na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 46. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 9. i st. 2. i 3. ZR-a,
4. da jedan poslodavac malodobnom radniku nije utvrdio raspored godišnjeg odmora sukladno odredbama ZR-a, što je protivno odredbama čl. 56. ZR-a, a kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 11. i st. 2. i 3. ZR-a,
5. da je jedan poslodavac bez suglasnosti malodobnog radnika naplatio svoje potraživanje prema radniku uskratkom dijela plaće radnika, što je protivno odredbama čl. 94. st. 1. ZR-a, a kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 18. i st. 2. i 3. ZR-a
6. da jedanaest poslodavaca prije početka rada nisu malodobnim radnicima (njih ukupno dvadeset i troje), uručili pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, što su bili dužni budući da ugovori nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbi čl. 16. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
7. da je jedan poslodavac zaposlio osobu mlađu od 15 godina života, što je protivno čl. 21. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 4. i st. 2. i 3. ZR-a. *Prema izvješću inspektora rada malodobnik, koji u trenutku inspekcijskog nadzora nije navršio 15 godina života, radio je na pomoćnim pekarskim poslovima u pekarskom obrtu.*
8. da je jedan poslodavac dvjema osobama mlađima od 15 godina života omogućio, bez prethodnog odobrenja inspektora rada, naplatno sudjelovanje u snimanju video spota, što je protivno čl. 21. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. ZR-a,

9. da su dvojica poslodavca zaposlili malodobnike na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, čudorednost ili razvoj, što je protivno odredbi čl. 23. st. 1. ZR-a, a kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 6. i st. 2. i 3. ZR-a.

Za jednog malodobnog radnika je utvrđeno da je radio na poslovima vodoinstalatera, koji posao zahtijeva teško fizičko naprezanje, rad u nefiziološkom i prisilnom položaju tijela, koji su polovi odredbom čl. 3. st. 1. toč. 16. Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada („Narodne novine“ br. 5/84), određeni kao poslovi s posebnim uvjetima rada, na kojima se sukladno čl. 2. t. 1. Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti («Narodne novine» br. 59/02), malodobni radnik ne smije zaposliti.

U postupku nadzora obavljenog tijekom manifestacije „Jesen uz Osječko“ u organizaciji obrta registriranog za organiziranje javnih priredbi, promidžbu i ostale zabavne djelatnosti, inspektor rada je utvrdio da je ukupno 12 malodobnika obavljalo poslove konobara, kuhara, sakupljača praznih boca, tj. poslove vezane uz točenje i konzumiranje alkohola u većim količinama, posebice točenje piva u ugostiteljskom objektu, koji poslovi potencijalno mogu ugroziti čudorednost i razvoj malodobnika, što je protivno odredbama čl. 23. st. 1. ZR-a, u svezi čl. 4. Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti, kojom je odredbom utvrđeno da se radi zaštite čudorednosti malodobnik ne smije zaposliti na poslovima u kockarnicama, salonima za igre na sreću, disko klubovima, u noćnim barovima i noćnim klubovima kao i na drugim poslovima koji potencijalno mogu ugroziti čudorednost malodobnika.

10. da su dvojica poslodavaca zahtijevala od malodobnih radnika da rade prekovremeno veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja prekovremenog rada, što je protivno odredbama čl. 41. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 13. i st. 2. i 3. ZR-a,
11. da trojica poslodavaca nisu obavijestili inspektora rada o prekovremenom radu malodobnog radnika koji je trajao duže od 4 tjedna neprekidno, što su bili dužni sukladno čl. 41. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 14. i st. 2. i 3. ZR-a,
12. da su četiri malodobne radnice kod četiri poslodavca, radile prekovremeno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 17. i st. 2. i 3. ZR-a,
13. da je jedan poslodavac naredio troje malodobnih radnika rad u preraspodjeljenom punom radnom vremenu što je protivno odredbama čl. 43. st. 7. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 20. i st. 2. i 3. ZR-a,
14. da je dvadeset troje malodobnih radnika (osam malodobnika i petnaest malodobnica) radilo kod ukupno jedanaest poslodavaca noću tj. u vremenu između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućeg dana (u industriji), odnosno izvan industrije u vremenu između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro idućeg dana, što je protivno odredbama čl. 62. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 27. i st. 2. i 3. ZR-a,

15. da dvojica poslodavaca nisu malodobnim radnicima (dvojici) prilikom isplate plaće uručili obračun plaće iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen iznos plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 41. i st. 2. i 3. ZR-a,
16. da jedan poslodavac nije malodobnom radniku uručio obračun dugovane, a neisplaćene plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 42. i st. 2. i 3. ZR-a,
17. da poslodavci nisu prijavili ukupno devetnaest malodobnih radnika na obvezno mirovinsko i osnovno zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada, što je protivno odredbama čl. 4. ZDI-a, kažnjivo po čl. 71. st. 1., 2. i 3. ZDI-a,
18. da je jedan poslodavac za malodobnog radnika podnio prijavu nadležnim tijelima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama čl. 101. st. 1. i st. 2. ZMO-a i čl. 101. st. 2. i čl. 110. st. 2. ZOZO-a, kažnjivo po čl. 168. st. 1. i 2. ZMO-a i čl. 133. st. 1. i 2. ZOZO-a,
19. da su dvojica poslodavaca zaposlili malodobne osobe - strance, protivno odredbama čl. 85. st. 1. ZS-a, odnosno bez radne dozvole za rad u Republici Hrvatskoj, što je kažnjivo po čl. 107. st. 1. toč. 1. ZS-a (za poslodavce) i po čl. 103. st. 1. toč. 8. ZS-a za strance. (*Zatečeni malodobni stranci radili su na poslovima pomoćnog pekara i reklamiranja posuđa.*)

Slijedom utvrdenoga, a zbog osnovane sumnje da su postupili protivno navedenim prekršajno sankcioniranim odredbama zakona, čime bi bila ostvarena bitna obilježja navedenih djela prekršaja, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, te protiv zatečenih malodobnih stranaca nadležnim prekršajnim sudovima podneseni su zahtjevi za pokretanje prekršajnih postupaka, odnosno, stupanjem na snagu Prekršajnog zakona ("Narodne novine" br. 107/07) optužni prijedlozi.

Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama ZR-a, napominjemo da prekršaji iz čl. 246. ZR-a spadaju u grupu «lakših prekršaja», za koje je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 10.000,00 do 30.000,00 kuna (toč. 1. do 10.), st. 2. novčana kazna od 1.000,00 do 3.000,00 kuna za prekršaj iz st. 1., toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 247. ZR-a spadaju u grupu «težih prekršaja», za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 31.000,00 do 60.000,00 kuna (toč. 1. do 43.), st. 2. novčana kazna od 4.000,00 do 6.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR-a za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko. Djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 248. ZR-a spadaju u grupu «najtežih prekršaja», za koja je u st. 1. toga čl. ZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca pravnu osobu u iznosu od 61.000,00 do 100.000,00 kuna (toč. 1. do 49.), st. 2. novčana kazna od 7.000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaje iz st. 1. toga čl. ZR- za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe, dok je st. 3. utvrđeno da će se za prekršaj iz st. 1. toga čl. počinjen u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećati za dvostruko.

Osim podnošenja zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka, a od 01. siječnja 2008. godine optužnih prijedloga, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori rada za

radne odnose su u slučajevima nezakonitog prekovremenog i noćnog rada malodobnika (koje su nezakonitosti utvrđene neposrednim očevitom), rješenjima zabranili poslodavcima određivanje prekovremenog i noćnog rada malodobnicima. Temeljem izvješća svih područnih jedinica Državnog inspektorata, u navedenom razdoblju su inspektori su u donijeli jedno rješenje o zabrani određivanja prekovremenog rada malodobniku, te četiri rješenja o zabrani određivanje noćnog rada malodobnicima. Nadalje, vezano uz utvrđeno nezakonito zapošljavanje malodobnih radnika, koje poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada i na odgovarajuće radno vrijeme, sukladno čl. 62. ZDI-a inspektori su u tri slučaja usmenim rješenjima u zapisniku poslodavcima zabranili obavljanje djelatnosti u nadziranom poslovnom prostoru-objektu u trajanju od 30 dana. Temeljem odredbe čl. 101. st. 1. ZS-a inspektor je u jednom slučaju malodobniku – strancu rješenjem zabranio rad bez radne dozvole kod poslodavca.

U navedenom izvještajnom razdoblju protiv jednog poslodavca nadležnom Općinskom državnom odvjetništvu podnesena je kaznena prijava zbog osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo povrede prava na rad i drugih prava iz rada iz čl. 114. Kaznenog zakona, između ostalih i u odnosu na dvije malodobnice koje poslodavac nije prijavio na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada.

Sukladno odredbama čl. 36. st. 1. ZDI-a, o utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave u navedenom razdoblju upućeno je osam obavijesti Ministarstvu unutarnjih poslova, u dvije obavijesti Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, jedanaest obavijesti Poreznoj upravi Ministarstva financija, osam obavijesti mjesno nadležnim centrima za socijalnu skrb, šest obavijesti Pravobraniteljici za djecu, dvije obavijesti Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, te po jedna obavijest Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje i srednjoj školi koju je pohađao zatečeni malodobnik, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

3. PODRUČJE ZAŠTITE NA RADU

U razdoblju od 01. listopada 2007. g. do 31. ožujka 2008. g. inspektori rada za zaštitu na radu svih područnih jedinica Državnog inspektorata utvrdili su povredu propisa iz područja zaštite na radu, počinjene u odnosu na malodobne radnike u sljedećim slučajevima:

Utvrđeno je da su tri poslodavca protivno odredbi čl. 34. st. 2. Zakona o zaštiti na radu ("Narodne novine" br. 59/96, 94/96, 114/03, 100/04 i 76/07 nastavno: ZZR) rasporedili tri (3) malodobna radnika na poslove s posebnim uvjetima rada i to na poslove: rukovanje tračnom pilom (1), montiranje polica na visini većoj od 3 m (1) i poslovi građevinskog radnika na visini većoj od 3m (1).

Slijedom utvrđenog činjeničnog stanja za navedene slučajeve, a temeljem odredbe čl. 59. ZDI-a inspektori rada za zaštitu na radu su donijeli 2 rješenja kojima su naredili poslodavcima udaljšavanje malodobnih radnika sa poslova za koje ne ispunjavaju propisane uvjete.

Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavca podnesena su 3 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka zbog osnovane sumnje da su počinili djelo prekršaja opisano u čl. 40. ZZR-a, a kažnjivo po čl. 109. st. 1. toč. 2 i st. 2. ZZR-a.

Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 109. ZZR-a, napominjemo da je u st. 1. toga čl. ZZR-a utvrđena novčana kazna za poslodavca fizičku i pravnu osobu u iznosu od

10.000,00 do 40.000,00 kuna te u st. 2. novčana kazna od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaj iz st. 1. toga čl. ZZR-a za odgovornu osobu pravne osobe.

4. OCJENA STANJA

U odnosu na prethodna izvještajna razdoblja, u razdoblju od 01. listopada 2007. do 31. ožujka 2008. godine po prvi puta može se primijetiti smanjenje broja zahtjeva zakonskih zastupnika malodobnih osoba mlađih od 15 godina za izdavanje odobrenja inspektora rada za naplatno sudjelovanje osoba mlađih od 15 godina u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, podnesenih na temelju odredbe čl. 21. st. 3. ZR-a u svezi st. 2. toga čl. ZR-a. Naime, u ovom izvještajnom razdoblju zaprimljen je ukupno **71** zahtjev zakonskih zastupnika malodobnih osoba mlađih od 15 godina za naplatno sudjelovanje tih malodobnika u aktivnostima iz čl. 21. st. 2. ZR-a, dok je u prethodnom izvještajnom razdoblju (od 01. travnja do 30. rujna 2007. godine) bilo zaprimljeno ukupno **140** zahtjeva zakonskih zastupnika malodobnih osoba mlađih od 15 godina za naplatno sudjelovanje malodobnika u aktivnostima iz čl. 21. st. 2. ZR-a (nastavno: zahtjev). Nadalje, u III. izvještajnom razdoblju (od 01. listopada 2006. do 31. ožujka 2007. godine) bilo je zaprimljeno ukupno **123** zahtjeva, u II. izvještajnom razdoblju (od 01. travnja 2006. do 30. rujna 2006. godine) **110** zahtjeva, a u prvom izvještajnom razdoblju koje je obuhvaćalo period od 01. listopada 2005. do 31. ožujka 2006. godine - ukupno **77** zahtjeva

Nadalje, u posljednjem izvještajnom razdoblju može se primijetiti lagani porast prosječnog broja otkrivenih nezakonitosti s obilježjima djela prekršaja vezanih uz rad i zapošljavanje malodobnika u odnosu na broj obavljenih nadzora. Naime, u ovom izvještajnom razdoblju u ukupno 24 nadzora otkriveno je i procesuirano ukupno 81 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a i drugih propisa čiju provedbu nadziru inspektori rada Državnog inspektorata, a koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika, dok je u izvještajnom razdoblju od 01. travnja do 30. rujna 2007. godine u ukupno 34 nadzora bilo otkriveno i procesuirano 106 povreda prekršajno sankcioniranih odredbi ZR-a i drugih propisa čiju provedbu nadziru inspektori rada Državnog inspektorata, a koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika (nastavno: propisi). Podsjećamo da je u III. izvještajnom razdoblju od 01. listopada 2006. do 31. ožujka 2007. godine u 13 nadzora bilo je otkriveno i procesuirano ukupno 30 povreda propisa, u II. izvještajnom razdoblju od 01. travnja do 30. rujna 2006. u 28 nadzora 73 povrede propisa, a u I. izvještajnom razdoblju koje je obuhvaćalo period od 01. listopada 2005. do 31. ožujka 2006. godine u 32 nadzora bilo je utvrđeno ukupno 138 povreda propisa.

U istom razdoblju može se primijetiti smanjenje broja otkrivenih nezakonitosti iz nadležnosti inspektora rada za zaštitu na radu, koje su poslodavci počinili u na štetu malodobnih osoba.

GLAVNI INSPEKTOR

mr.sc. Kruno Kovačević

